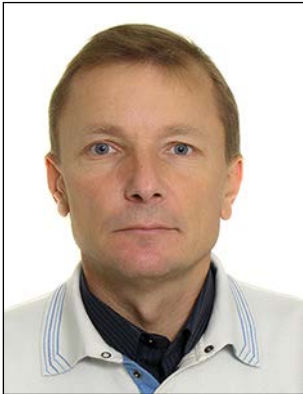

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

Габуда Андрій Степанович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного
та приватного права,
Прикарпатський факультет
Національної академії внутрішніх справ,
Україна, м. Івано-Франківськ
e-mail: Gabudaas@ukr.net
ORCID 0000-0001-9546-2790

doi: 10.21564/2414–990X.152.224391
УДК 343.352

НЕКОНСТИТУЦІЙНІСТЬ СТАТЕЙ 366–1, 368–2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ІРОНІЯ ДОЛІ, АБО ВАДИ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЦЕСУ

Боротьба з корупцією в Україні породжує усе нові способи протидії цьому явищу, часто приймається нове та удосконалюється чинне антикорупційне законодавство. Так, серед іншого, у 2011 р. український парламент запровадив кримінальну відповідальність за незаконне збагачення, а в 2014 – за декларування недостовірної інформації, доповнивши КК України відповідно статтями 368-2 та 366-1. Однак, незважаючи на їх тривалу дію у структурі кримінально-правового механізму протидії корупції, вони так і не стали ефективними інструментами у антикорупційній боротьбі. Проблеми із застосуванням статей 366-1, 368-2 виникли з моменту введення їх в дію, бо в ході законодавчого процесу були допущені серйозні вади у конструкції цих норм. У кінцевому результаті на підставі рішення Конституційного Суду України зазначені статті втратили чинність. Мета статті полягає у тому, щоб дослідити процес законотворення і встановити причини прийняття завідомо недієвих норм про декларування недостовірної інформації і незаконне збагачення.

Стаття вказує на нездатність Апарату Верховної Ради України, до структури якого входять інститут законодавства, науково-експертне управління, юридичне управління, відділ зв'язків з органами правосуддя, відділ контролю та інші підрозділи, забезпечити на належному рівні якість результатів законодавчої роботи. Ці «інститути-запобіжники» виявилися не в змозі запобігати розробленню, прийняттю недосконалих і завідомо неконституційних законів, що підтверджується прикладами запровадження відповідальності, передбаченої статтями 366-1, 368-2 КК, та внесення до них неодноразових маніпулятивних змін уже після набрання чинності.

Ключові слова: корупція; криміналізація; імплементація; декларування; незаконне збагачення; недостовірна інформація.

Габуда А. С., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедри публичного и частного права, Прикарпатский факультет Национальной академии внутренних дел, Украина, г. Ивано-Франковск.

e-mail: Gabudaas@ukr.net ; ORCID 0000-0001-9546-2790

Неконституционность статей 366-1, 368-2 Уголовного кодекса Украины: ирония судьбы, или недостатки законодательного процесса

Борьба с коррупцией в Украине порождает все новые способы противодействия этому явлению, часто принимается новое и совершенствуется действующее антикоррупционное законодательство. Так, среди прочего, в 2011 г. украинский парламент ввел уголовную ответственность за незаконное обогащение, а в 2014 – за декларирование недостоверной информации, дополнив УК соответственно статьями 368-2 и 366-1. Однако, несмотря на их длительное действие в структуре уголовно-правового механизма противодействия коррупции, они так и не стали эффективными инструментами на этом рубеже антикоррупционной борьбы. Проблемы с применением статей 366-1, 368-2 возникли с момента введения их в действие, так как в ходе законодательного процесса были допущены серьезные недостатки в конструкции этих норм. В конечном итоге на основании решения Конституционного Суда Украины указанные статьи утратили силу. Цель статьи состоит в том, чтобы исследовать процесс законотворчества и установить причины принятия заведомо недействительных норм о декларировании недостоверной информации и незаконном обогащении.

Научной новизной является то, что исследование указывает на неспособность Аппарата Верховной Рады Украины, в структуру которого входят институт законодательства, научно-экспертное управление, юридическое управление, отдел связей с органами правосудия, отдел контроля и другие подразделения, обеспечить на должном уровне качество результатов законодательной работы. Эти «институты-предохранители» оказались не в состоянии предотвращать разработку, принятие несовершеннощих и заведомо неконституционных законов, что подтверждается примерами внедрения ответственности, предусмотренной статьями 366-1, 368-2 УК, и внесения в них неоднократных манипулятивных изменений уже после вступления в силу.

Ключевые слова: коррупция; криминалізація; імплементація; декларирование; незаконное обогащение; недостоверная информация.

Вступ. Зміни, які сьогодні відбуваються в Україні, супроводжуються складними процесами реформування відносин в політичній, економічній, духовній, соціальній та інших сферах суспільного життя. Однією з найважливіших складових таких украї непростих процесів є запобігання та протидія корупції. Однак новостворені органи виявилися неспроможними реалізувати державну антикорупційну стратегію. Головним чинником, що паралізує їх роботу, є визнання окремих норм антикорупційного законодавства такими, що не відповідають Конституції України. У цій публікації ми спробуємо акцентувати увагу саме на кримінально-правових нормах про декларування недостовірної інформації (ст. 366-1) та про незаконне збагачення (ст. 368-2).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання криміналізації декларування недостовірної інформації та незаконного збагачення у різних аспектах відображені у багатьох наукових працях про кримінальну відповідальність за такі порушення. Зокрема, розробленням цієї кримінально-правової проблематики

займалися такі вчені, як П. П. Андрушко (P. P. Andrushko), О. О. Дудоров (O. O. Dudorov), В.М. Киричко (V. M. Kyrychko), М. І. Мельник (M. I. Melnyk), Д. Г. Михайленко (D. H. Mykhailenko), В. О. Навроцький (V. O. Navrotskyi), Є. В. Невмержицький (Ye. V. Nevmerzhytskyi), В. І. Осадчий (V. I. Osadchyi), А. В. Савченко (A. V. Savchenko), В. І. Тютюгін (V. I. Tiutiuhin), М. І. Хавронюк (M. I. Khavroniuk) та інші. Праці цих учених висвітлюють історію запровадження в Україні відповідальності за декларування недостовірної інформації та незаконне збагачення, розкривають передумови, процес становлення, розвиток законодавства про ці правопорушення тощо. Але питання визнання статей 366-1, 368-2 КК неконституційними досі залишаються поза увагою науковців.

Мета і завдання дослідження. Взнявши на себе зобов'язання щодо імплементації положень міжнародного антикорупційного права, Україна у 2011 р. запровадила кримінальну відповідальність за незаконне збагачення, а в 2014 – за декларування недостовірної інформації. Кримінальний кодекс України було доповнено статтями 368-2 та 366-1, які мали б підвищити рівень кримінально-правового реагування на порушення фінансового контролю особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Однак норми про незаконне збагачення, проіснувавши до 2019 р., а норми про декларування недостовірної інформації – до 2020 р., так і не стали дієвими інструментами у кримінально-правовому антикорупційному бар'єрі завершального етапу боротьби з корупцією. Ба більше, визнання їх неконституційними призвело до звільнення від відповідальності чиновників високого рангу, що спровокувало значний суспільний резонанс та ще більшу зневагу до правоохоронної системи.

З огляду на зазначене, **мета** статті полягає у тому, щоб з'ясувати мотиви та чинники прийняття недієвих норм про декларування недостовірної інформації та незаконне збагачення, а також підстави визнання їх неконституційними з урахуванням правових механізмів кримінального переслідування за такі діяння, передбачених міжнародним правом. У зв'язку з цим **завданням** дослідження є аналіз передумов формування та нормативного закріплення відповідальності за кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-1, 368-2 КК з використанням методу герменевтики.

Виклад основного матеріалу дослідження й отриманих результатів. Питання встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення в Україні дискутується понад десять років. Останні зміни у цьому напрямку відбулися 31 жовтня 2019 р., коли Законом № 263-IX Кримінальний кодекс України був доповнений ст. 368-5.

І хоча колізія між нормами про незаконне збагачення міжнародних конвенцій та КК України на сьогодні вітчизняним законодавцем усунута, дослідження її попередньої редакції (ст. 368-2), яка визнана Конституційним Судом України такою, що не відповідає Конституції України, має важливе значення не тільки для майбутньої законотворчої діяльності. З'ясування причин такого, щонайменш недолугого, конструювання кримінального корупційного правопорушення необхідне для того, щоб встановити, чи була допущена фатальна

помилка законотворців у ході криміналізації незаконного збагачення, чи це було свідоме рішення, що може мати власну корупційну історію з усіма правовими наслідками [1, с. 285].

Щодо кримінальної караності декларування недостовірної інформації, то питання визнання таких дій суспільно небезпечними було дискусійним ще від початку, тобто з моменту розробки відповідного законопроекту. Надалі, так і не ставши ефективним інструментом кримінально-правового реагування на порушення вимог фінансового контролю, ст. 366-1 припинила свою дію 27.10.2020 р. за рішенням Конституційного Суду України.

Ураховуючи, що норми, які входять до предмета дослідження, пройшли тотожні процеси законотворення, а також те, що в обох випадках ці процеси спричинили одні і ті ж негативні наслідки – втрату чинності саме через їх невідповідність Конституції України, – то виникає питання, а чи не закладені у законотворчий процес вади – механізми зворотної дії, що призводять до того, що самі законодавчі приписи стають протиправними. І не так важливо, коли це стається, – чи з моменту введення в дію відповідної норми, чи в процесі внесення до неї змін, як те, чому це взагалі є можливим. Особливо насторожує, що такі факти непоодинокі, тож є підстави гіпотетично стверджувати про розбудову «антикорупційної пастки» криміналізації корупційних правопорушень.

Так, ще у 2014 р., коли Верховною Радою України було ухвалено Закон «Про запобігання корупції», Прикінцевими положеннями якого було передбачено доповнення КК статтею 366-1, завідувачка відділу з питань національної безпеки, оборони, правоохоронної діяльності та боротьби зі злочинністю Апарату ВР України В. П. Попович вказувала на дискусійність такої законодавчої новели. Декларування недостовірної інформації, саме по собі, не досягає рівня суспільної небезпечності для того, щоб визнаватися злочином, як того вимагає ч. 1 ст. 11 КК. Це ж стосується і умисного неподання зазначеної декларації. Тому в даному разі цілком виправданим було б залишити чинну наразі редакцію статті 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2].

У своїй праці «Проблеми застосування ст. ст. 366-1, 368-2 КК України в практичній діяльності» О. Ю. Татаров робить висновок, що редакції цих статей містять небезпеку застосування вибіркового правосуддя з політичним підтекстом, оскільки здебільшого суб'єктами відповідальності є особи, які критикують владу, або перебувають до неї в опозиції. Тому статті 366-1, 368-2 потребують вдосконалення з урахуванням принципу презумпції невинуватості та виключення необхідності доведення законності отриманих доходів [3, с. 161].

З. Загиней-Заболотенко, провівши аналіз недоліків кримінально-правового реагування на порушення вимог фінансового контролю, стверджує, що переважна більшість проваджень про декларування недостовірної інформації, переданих до суду, закривалася, а обвинувачені звільнялися від кримінальної відповідальності. Та ще більша кількість кримінальних проваджень до суду взагалі не скеровувалася. Дослідник стверджує, що такі обставини обумовлені проблемами у застосуванні ст. 366-1 КК [4, с. 17].

Д.Г. Михайленко на прикладі правопорушень щодо антикорупційного фінансового контролю доводить, що за 2016 р. було обліковано 37 кримінальних правопорушень за ст. 366-1 КК. Провадження в усіх них було закрито за п. п. 1, 2, 4, 6 ч. 1 ст. 284 КПК України [5, с. 35].

Проблема в доказуванні декларування недостовірної інформації полягає і в тому, що важким є питання визначеності умислу, який, як випливає з диспозиції, є прямим [6, с. 135].

Підтримуючи криміналізацію декларування недостовірної інформації в цілому, В. С. Щирська наводить низку недоліків цієї норми, зокрема: відсутність чітких меж відмежування злочину, передбаченого ст. 366-1, від адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 172-6; неузгодженість положення ч. 1 ст. 366-1 з абз. 2 примітки до цієї статті; невизначеність змісту ч. 1 ст. 366-1 щодо відомостей, які мають відрізнятися від достовірних [7, с. 62].

Відділ протидії економічній злочинності та співпраці Секретаріату Ради Європи також висловив свої зауваження щодо юридичної визначеності порушень обмежень фінансового контролю. В експертному висновку про Фінансовий контроль за деклараціями про доходи і майно в Україні зверталась увага вітчизняного законодавця на необхідність перегляду мінімальних значень сум грошових коштів та вартості об'єктів декларування, за надання недостовірної інформації щодо яких передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність [8].

Як з'ясувалось, на четвертому році своєї дії стаття про декларування недостовірної інформації виявилась юридично безсилою у боротьбі з приховуванням чиновниками свого майна. Понад те, за рішенням Конституційного Суду України від 27.10.2020 р. у справі № 1-24/2020(393/20) ця норма втратила чинність.

Необхідно звернути увагу також, що на відміну від міжнародно-правового зобов'язання щодо криміналізації незаконного збагачення прямого обов'язку запровадити кримінальну відповідальність за декларування недостовірної інформації в Україні немає. Щодо визнання незаконного збагачення кримінальним правопорушенням, то організаційно-правові та інституційні заходи імплементації положень міжнародно-правових актів про відповідальність за такі дії, теж містили недоліки.

Так, незважаючи на єдність позиції щодо необхідності криміналізації протиправного набуття у власність активів серед науковців та практиків [9, с. 302–303; 10, с. 55; 11, с. 72], а також неодноразово повторювані (майже 10 років!) заклики з цього приводу вищих посадових осіб держави (про так звану політичну волю), маючи високу підтримку громадськості, законодавчий орган нашої держави, прийнявши Закон, яким КК було доповнено ст. 368-2, засвідчив свою цілковиту нездатність відстоювати державні інтереси та інтереси суспільства.

Не вдаючись до детального аналізу законодавчої конструкції цієї норми, оскільки це здійснив Конституційний Суд України у своєму рішенні № 1-р/2019 від 26.02.2019 р., наведемо лише підстави, які лягли в основу його прийняття. Так от, орган конституційної юрисдикції наголошує, що за приписами статей 62,

63 Конституції України законодавчим формулюванням складу такого злочину, як незаконне збагачення, не можна: покласти на особу обов'язок підтверджувати доказами законність підстав набуття нею у власність активів; надавати стороні обвинувачення право вимагати від особи підтвердження доказами законності підстав набуття нею у власність активів; уможливити притягнення особи до кримінальної відповідальності лише на підставі відсутності підтвердження доказами законності підстав набуття нею у власність активів.

Виникає логічне запитання: може, вітчизняного законодавця вчинити саме так наштовхнули взяті на себе міжнародні зобов'язання щодо спільної кримінальної політики, спрямованої на захист суспільства від корупції, включаючи ухвалення відповідних нормативно-правових актів? Відповідь знаходимо у положеннях ст. 20 Конвенції ООН проти корупції, у якій прямо вказано: «За умови дотримання своєї конституції та основоположних принципів своєї правової системи кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочином умисне незаконне збагачення, тобто значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати». Про покладення на особу обов'язку підтверджувати доказами законність підстав набуття нею у власність активів, тобто доводити свою невинуватість, жодним чином не йдеться. Чого немає уже і в новій редакції ст. 368-5 КК України про незаконне збагачення.

Цікавим тут є і той факт, що ще в Антикорупційній стратегії на 2014–2017 рр. серед інших заходів було передбачено приведення ст. 368-2 КК у відповідність зі ст. 20 Конвенції ООН проти корупції.

Не взяли до уваги на той час «борці з корупцією» і зауваження Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України до проекту закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності НАБУ та НАЗК» (реєстраційний № 1660-д). Цей підрозділ уже тоді попереджав народних депутатів, що за пропонованою ними редакцією ст. 368-2 особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, чи близькі особи повинні будуть доказувати факт набуття активів у «значному розмірі» задля того, щоб їх не звинуватили у вчиненні такого злочину, як незаконне збагачення. Такий законодавчий підхід не враховує приписи ст. 62 Конституції України щодо гарантії презумпції невинуватості ...

У доктрині теж висловлювалась подібна позиція. Ще задовго до появи вказаного рішення суду Д. Г. Михайленко вказував на хиби ст. 368-2 КК України, а саме: 1) фактичне запровадження складом цього злочину обмеження дії принципу презумпції невинуватості; 2) виключення із суб'єктів, значне необґрунтоване збільшення активів яких утворюватиме склад незаконного збагачення, близьких осіб публічного службовця; 3) установлення необхідності для обвинуваченого підтверджувати законність набуття своїх активів виключно доказами, що ставить його у значно жорсткіші рамки, ніж це передбачається у ст. 20 Конвенції ООН проти корупції [9, с. 293].

Викладене дозволяє констатувати, що розроблення саме таких конструкцій (у редакції ст. 366-1, ст. 368-2) була усвідомленим вольовим актом. До того ж, подання низки законопроектів про криміналізацію декларування недостовірної інформації та незаконного збагачення, які не було прийнято за основу, а окремі – знято з розгляду, а також неодноразове внесення змін після набрання чинності цих норм свідчить про пильну увагу законодавця до них. Однак законодавче визначення ознак складів указаних правопорушень так і не було приведене у відповідність до принципу юридичної визначеності. За іронією долі, такі безсистемні та суперечливі дії парламентарів призвели до того, що внаслідок прийняття заздалегідь недієвих, таких, що суперечать Основному Закону, правових норм, утворилась «корупційна пастка» для самої боротьби з корупцією, яка заблокувала просування держави в напрямку протидії незаконному збагаченню.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що прогалини у фактичній імплементації положень міжнародно-правових актів щодо кримінально-правових заборон – це лише невелика частка проблем, з якими доводиться мати справу суб'єктам правозастосовної практики. Недоліків у статтях КК про корупційні правопорушення набагато більше. Зокрема, окремого дослідження потребують поняття публічного підкупу, службового становища як ознаки підкупу службової особи; питання кримінально-правового реагування на порушення вимог фінансового контролю.

Завдання ж нашої публікації полягає у тому, щоб привернути увагу законодавця, вчених, практиків до витоків проблем, пов'язаних з розробкою та прийняттям недосконалих кримінально-правових норм, зокрема про декларування недостовірної інформації та незаконне збагачення.

Отже, вивчення окремих питань законотворчого процесу щодо криміналізації зазначених правопорушень показало, що український парламент не прагне впровадити ефективні світові практики щодо запобігання та протидії корупції. Процес імплементації міжнародних рекомендацій на стадії нормотворчості носить недбалий і безсистемний характер, не враховує цілісності інституційної розбудови, відбувається з ігноруванням новітньої наукової думки та висновків фахівців. На стадії ж реалізації – викликає труднощі у тлумаченні змісту його нормативних приписів, що нерідко призводить до нівелювання усієї роботи антикорупційних органів, діяльності свідомої громадськості. Такі недолугі підходи були використані і під час законодавчого конструювання статей 366-1, 368-2 КК. Наведені маніпуляції парламентарів щодо досліджуваних нами статей, та й не тільки цих, є зловживанням повноваженнями при підготовці та прийнятті нормативно-правових актів і спрямовані лише на створення враження активної антикорупційної діяльності. Насправді переважають меркантильні інтереси політиканів, а не запити їхнього електорату та виклики сьогодення. Тому, щоб повернути парламент у площину реальної боротьби з корупцією, нарізла нагальна потреба удосконалити існуючі законодавчі підвалини для формування та реалізації кримінальної антикорупційної політики, вироблення і запровадження в Апараті Верховної Ради України ефективних механізмів для запобігання появі завідомо недієвих законодавчих актів.

Список літератури

1. Габуда А. С., Репецький С. П. Криміналізація корупційних правопорушень у КК України та міжнародному праві: порівняльний аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 283–287. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.4.48>.
2. Попович В. П. Окремі проблеми встановлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. URL: <https://res.in.ua/popovich-v-p-zaviduvach-viddil.html> (дата звернення: 22.11.2020).
3. Татаров О. Ю. Проблеми застосування ст. ст. 366-1, 368-2 КК України в практичній діяльності. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 грудня 2018 р.). Ч. 1. Київ : НАВС, 2018. С. 157–161.
4. Загиней-Заболотенко З. Окремі недоліки кримінально-правового реагування на порушення вимог фінансового контролю. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2019. № 2(22). С. 14–31.
5. Михайленко Д. Г. Взаємодія елементів деліктного законодавства для забезпечення антикорупційного фінансового контролю. *Судова та слідча практика в Україні*. 2017. Вип. 4. С. 24–37.
6. Романенко Є. С. Декларування недостовірної інформації: умисел чи необережність. *Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 жовтня 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 134–135.
7. Щирська В. С. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3 (112). С. 59–64. doi: <https://doi.org/10.33270/01191123.59>.
8. Експертний висновок Ради Європи про Фінансовий контроль за деклараціями про доходи і майно в Україні. 2016. 26 с. URL: <http://tilman-hoppe.de/%D0%95%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%D0%A0%D0%84.pdf> (дата звернення: 27.11.2020).
9. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
10. Гузоватий О. І. Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення (порівняльне дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук. Дніпро, 2016. 273 с.
11. Дудоров О. О. Незаконне збагачення: пошук прийнятної моделі кримінально-правової заборони триває. *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції* : зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 берез. 2017 р.). Харків : ХНУВС, 2017. С. 71–73.

References

1. Habuda, A.S., Repetskyi, S.P. (2020). Kryminalizatsiia koruptsiinykh pravoporushen u KK Ukrainy ta mizhnarodnomu pravi: porivnialnyi analiz. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i parvo*, 4, 283–287 [in Ukrainian].
2. Popovych, V.P. (2016). Okremi problemy vstanovlennia kryminalnoi vidpovidalnosti za deklaruvannia nedostovirnoi informatsii. URL: <https://res.in.ua/popovich-v-p-zaviduvach-viddil.html> [in Ukrainian].
3. Tatarov, O.Yu. (2018). Problemy zastosuvannia st. st. 366-1, 368-2 KK Ukrainy v praktychnii diialnosti. *Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri* : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 7 hrudnia 2018 r.). Part 1. Kyiv: NAVS, 157–161 [in Ukrainian].
4. Zahynei-Zabolotenko, Z. (2019). Okremi nedoliky kryminalno-pravovoho reahuvannia na porushennia vymoh finansovoho kontroliu. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*, 2(22), 14–31 [in Ukrainian].
5. Mykhailenko, D.H. (2017). Vzaiemodiia elementiv deliktneho zakonodavstva dlia zabezpechennia antykoruptsiinoho finansovoho kontroliu. *Sudova ta slidcha praktyka v Ukraini*, Issue 4, 24–37 [in Ukrainian].
6. Romanenko, Ye.S. (2019). Deklaruvannia nedostovirnoi informatsii: umysel chy neoberezhnist. *Osoblyvosti zastosuvannia antykoruptsiinoho zakonodavstva: vid rozsliduvannia do vyroku sudu*: zb.

tez dop. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 17 zhovtnia 2019 r.). Kharkiv: KhNUVS, 134–135 [in Ukrainian].

7. Shchyrsk, V.S. (2019). Kryminalna vidpovidalnist za deklaruvannia nedostovirnoi informat-sii. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, 3 (112), 59–64 [in Ukrainian].

8. Ekspertnyi vysnovok Rady Yevropy pro Finansovyi kontrol za deklaratsiamy pro dokhody i maino v Ukraini (2016). 26 s. URL: <http://tilman-hoppe.de/%D0%95%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%D0%A0%D0%84.pdf>.

9. Mykhailenko, D.H. (2017). Protydiia koruptsiinym zlochynam zasobamy kryminalnogo prava: konseptualni osnovy. Odesa: Vydavnychi dim «Helvetyka» [in Ukrainian].

10. Huzovatyi, O.I. (2016). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne zbahachennia (porivnialne doslidzhennia). *Candidate's thesis*. Dnipro [in Ukrainian].

11. Dudorov, O.O. (2017). Nezakonne zbahachennia: poshuk pryiniatnoi modeli kryminalno-pravovoi zaborony tryvaie. *Kryminalno-pravovi ta kryminolohichni zasady protydiu koruptsi: zb. tez dop. V Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Kharkiv, 31 berez. 2017 r.). Kharkiv: KhNUVS, 71–73 [in Ukrainian].

Habuda A. S., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public and Private Law of the Faculty the Academy of Internal Affairs, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

e-mail: Gabudaas@ukr.net ; ORCID 0000-0001-9546-2790

Unconstitutionality of articles 366-1, 368-2 of the criminal code of Ukraine: irony of fate or defects of the legislative process

The fight against corruption in Ukraine is giving rise to new ways of combating this phenomenon, new anti-corruption legislation is often being adopted and improved. Thus, among other things, in 2011 the Ukrainian parliament introduced criminal liability for illegal enrichment, and in 2014 – for declaring questionable information, supplementing the Criminal Code in accordance with Art. 368-2 and Art.366-1. However, despite their long-term duration in the structure of the criminal law mechanism for combating corruption, they have not become effective tools of anti-corruption struggle. Problems of application of Articles 366-1, 368-2 have been admitted from the very moment of their introduction in action as some serious defects in the construction of these norms were placed in the course of legislative process. In the end, based on the decision of the Constitutional Court of Ukraine, these articles expired. Given that the purpose of the article is to investigate the process of legislation and to establish the reasons for the adoption of deliberately ineffective rules on the declaration of inaccurate information and illicit enrichment.

The scientific novelty is that the study indicates the inability of the Verkhovna Rada of Ukraine, which includes the Institute of legislation, scientific and expert management, legal management, the department of relations with the judiciary, the control department and other units, to ensure quality at the appropriate level of results of legislative work. These “precautionary institutions” were unable to prevent the development, adoption of imperfect and knowingly unconstitutional laws, as evidenced by examples of the introduction of liability under Articles 366-1, 368-2 of the Criminal Code and the introduction of repeated manipulative changes, after the entry into force.

Keywords: corruption; criminalization; implementation; declaration; illicit enrichment; inaccurate information.

Рекомендоване цитування: Габуда А. С. Неконституційність статей 366-1, 368-2 Кримінального кодексу України: іронія долі, або вади законодавчого процесу. *Проблеми законності*. 2021. Вип. 152. С. 102–110. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.152.224391>.

Suggested Citation: Habuda, A.S. (2021). Nekonstytutsiinist statei 366-1, 368-2 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy: ironiia doli, abo vady zakonodavchoho protsesu [Unconstitutionality of articles 366-1, 368-2 of the criminal code of Ukraine: irony of fate or defects of the legislative process]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 152, 102–110*. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.152.224391> [in Ukrainian].

Надійшла до редакції 01.02.2021 р.